

ČESKÁ SPRÁVA
SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Úřad práce ČR

PŘÍRUČKA PRO NASTÁVAJÍCÍ RODIČE

Příručka pro nastávající rodiče

Účelová publikace

Není určena k prodeji na knižním trhu

Vydala Česká správa sociálního zabezpečení, oddělení komunikace,
Křížová 25, Praha 5
www.cssz.cz

ve spolupráci s Úřadem práce České republiky,
Dobrovského 1278, Praha 7
www.uradprace.cz

Foto na titulní straně: © New Africa / stock.adobe.com

Praha 2021

ISBN 978-80-87039-56-4

Očekáváte narození potomka a připravujete se na rodičovskou roli? Nevíte, na jakou podporu máte v této životní fázi nárok z nemocenského pojištění a v rámci nepojistných sociálních dávek? V příručce, na kterou se právě díváte, naleznete podrobnější informace ke třem hlavním dávkám v době těhotenství a mateřství (respektive rodičovství), které vyplácí okresní správy sociálního zabezpečení: **peněžité pomoci v mateřství, otcovské a vyrovnávacímu příspěvku v těhotenství a mateřství**. Zároveň se dozvíte informace o **rodičovském příspěvku**, který vyplácí Úřad práce ČR. A rovněž zde naleznete odpovědi na nejčastější dotazy.

OBSAH

1 Peněžítá pomoc v mateřství (PPM)	7
1.1 „Mateřská“ versus „rodičovská“	7
1.2 Jak podat žádost o peněžitou pomoc v mateřství	8
1.3 Rozhodnutí o nároku na dávku	9
1.4 Výpočet a výše dávky	9
1.5 Výplata dávky	10
1.6 Povinnosti příjemce dávky	11
1.7 Nesouhlas s vydaným rozhodnutím a opravné prostředky	11
1.8 Studentky a peněžítá pomoc v mateřství	11
1.9 Nezaměstnaní v evidenci ÚP ČR	12
1.10 Zaměstnanci činní na základě dohody o provedení práce nebo v zaměstnání malého rozsahu	12
1.11 Matka na rodičovské dovolené a nástup na peněžitou pomoc v mateřství . . . s dalším dítětem	13
1.12 Má na peněžitou pomoc v mateřství nárok i otec dítěte?	13
1.13 Možnost přivýdělků, brigády během čerpání peněžité pomoci v mateřství . 14	
1.14 Nemocenské pojištění se liší od zdravotního pojištění	14
2 Rodičovský příspěvek	15
2.1 Lhůta pro podání žádosti o rodičovský příspěvek	15
2.2 Potřebné doklady	15
2.3 Celodenní péče o dítě jako podmínka	16
2.4 Výše dávky a možnosti volby její výše	16
2.5 Narození dalšího dítěte	17
2.6 Rodičovský příspěvek v případě pěstounské péče	17
2.7 Rodičovský příspěvek v případě adopce	17
2.8 Rodičovský příspěvek a cizinci/občané EU	18
3 Otcovská	19
3.1 Podmínky nároku	19
3.2 Podání žádosti	19
3.3 Potřebné doklady a tiskopisy	20
3.4 Řízení o nároku, lhůty a vydání rozhodnutí	20
3.5 Výpočet a výše dávky	20
3.6 Výplata dávky	21
3.7 Povinnosti	21
3.8 Nesouhlas s rozhodnutím a opravné prostředky	21
3.9 Doplňující informace k otcovské	22

4 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství	23
4.1 Podmínky nároku	23
4.2 Podání žádosti	23
4.3 Potřebné doklady a tiskopisy	23
4.4 Řízení o nároku, lhůty a vydání rozhodnutí.	23
4.5 Výpočet a výše dávky	24
4.6 Výplata dávky	24
4.7 Povinnosti.	25
4.8 Nesouhlas s rozhodnutím a opravné prostředky	25
5 Další dávky vyplácené ÚP ČR	26

1 Peněžitá pomoc v mateřství (PPM)

1.1 „Mateřská“ versus „rodičovská“

Peněžitá pomoc v mateřství (PPM), známá jako „mateřská“, se poskytuje v první řadě pojištěnkám z důvodu narození dítěte. Kromě toho ale na ni mají nárok i pojištěnci, kteří převzali dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu (soudu), pečují o dítě, jehož matka zemřela nebo nemůže o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění, nebo může péči o dítě převzít otec dítěte (manžel ženy, která dítě porodila) na základě písemné dohody a čerpat dávku díky tomu.

Žadatel o dávku musí splňovat tyto základní podmínky:

1. V době nástupu na dávku je účasten nemocenského pojištění (tj. z příjmu ze zaměstnání je za něj odváděno pojistné na sociální zabezpečení) nebo mu musí trvat ochranná lhůta ze skončeného zaměstnání, které založilo účast na nemocenském pojištění. Ta činí u žen, které byly ke dni skončení takového zaměstnání těhotné, 180 kalendářních dnů ode dne zániku pojištění (např. od ukončení pracovního poměru). Pokud pojištění (zaměstnání) trvalo kratší dobu, bude ochranná lhůta trvat jen tolik kalendářních dnů, kolik dnů pojištění trvalo (pokud trvalo 3 měsíce, ochranná lhůta bude činit také 3 měsíce atd.). V ostatních případech běží ochranná lhůta maximálně 7 kalendářních dnů.
2. Byl nemocensky pojištěn minimálně 270 dnů v posledních 2 letech před nástupem na tuto dávku (to je zhruba 9 měsíců nemocenského pojištění v rozložení 2 let). Tato podmínka nemusí být splněna jen u jednoho zaměstnavatele. V období 2 let lze sčítat dny z různých pojištění (zaměstnání).

Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) mají nárok na peněžitou pomoc v mateřství, jen pokud si dobrovolně a po určitou dobu platí nemocenské pojištění. OSVČ musí splnit podmínku účasti na nemocenském pojištění osob samostatně výdělečně činných alespoň po dobu 180 dnů v období jednoho roku přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství. Současně musí účast na nemocenském pojištění (ze zaměstnání nebo z podnikání) trvat alespoň 270 kalendářních dnů v posledních 2 letech přede dnem nástupu na dávku.

Rodičovský příspěvek (RP) je oproti tomu dávka státní sociální podpory, kterou vyplácí Úřad práce (ÚP ČR), a nikoli okresní správa sociálního zabezpečení (OSSZ). Rodič může čerpat rodičovský příspěvek ode dne narození dítěte, nevznikne-li mu nárok na peněžitou pomoc v mateřství, jinak jej lze začít čerpat po dočerpání peněžitě pomoci v mateřství. Nárok na rodičovský příspěvek má rodič, který po celý kalendářní

měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o dítě, jež je nejmladší v rodině, a to až do vyčerpání celkové částky, nejdéle však do 4 let věku. Celková částka, která rodiči náleží, je 300 000 Kč. Rodič, který pečuje o dvě nebo více současně narozených dětí, má nárok na celkovou částku 450 000 Kč. Výši měsíčního příspěvku a délku čerpání dávky si volí rodič sám, maximální měsíční částka odpovídá přibližně výši peněžitě pomoci v mateřství. Rodič, kterému nárok na PPM nevznikl, může volit maximálně do částky 10 000 Kč u jednoho dítěte, do 15 000 Kč u vícero dětí. Podrobnější informace o této dávce a jak o ni požádat, zjistíte na kontaktním pracovišti Úřadu práce nebo na www.uradprace.cz/web/cz/rodicovsky-prispevek1.

1.2 Jak podat žádost o peněžitou pomoc v mateřství

Žádost o dávku podává:

- **zaměstnankyně (zaměstnanec)** před nástupem na čerpání dávky u svého zaměstnavatele, který ji následně předá příslušné OSSZ,
- **OSVČ** u příslušné OSSZ.

Žádost o dávku se podává na předepsaném tiskopisu Žádost o peněžitou pomoc v mateřství. Ten vydá a vyplní ošetřující lékař gynekolog, u něhož je žena v předporodní péči. Lékař potvrdí v části A předpokládaný den porodu, žena vyplní požadované údaje v části B. Tiskopis následně pojišťovna předá svému zaměstnavateli. Na základě této žádosti o dávku zaměstnavatel zároveň poskytuje ženě mateřskou dovolenou dle zákoníku práce.

Žena má nárok na celkem 28 týdnů poskytování dávky. Pokud se jí narodí dvě a více dětí, pak pro nárok na delší podpůrnou dobu, tj. 37 týdnů, musí po uplynutí 28 týdnů doložit na OSSZ kopii rodných listů dětí.

Otec dítěte / manžel, který pečuje o dítě na základě dohody s matkou, žádá o dávku tiskopisem [Žádost o peněžitou pomoc v mateřství při převzetí dítěte do péče](#). Dokládá pak k němu písemnou dohodu uzavřenou s matkou dítěte, v níž uvádí, že bude o dítě pečovat. V dohodě se uvede den, od kterého bude otec o dítě pečovat, den porodu a podpis matky, který je třeba úředně ověřit (to lze udělat přímo na OSSZ).

Místní příslušnost OSSZ k výplatě dávek nemocenského pojištění se určuje podle sídla zaměstnavatele, pokud je toto sídlo shodné s místem mzdové účtárny (nebo pokud zaměstnavatel nemá mzdovou účtárnu). Má-li zaměstnavatel mzdovou účtárnu v místě, které není shodné se sídlem zaměstnavatele, řídí se místní příslušnost OSSZ podle místa mzdové účtárny. Zaměstnanci se při vyřízení žádosti o dávku obrazejí

na svého zaměstnavatele (a to i bývalého), který zajistí předání žádosti a dalších podkladů důležitých pro rozhodnutí o dávce příslušné OSSZ.

1.3 Rozhodnutí o nároku na dávku

O nároku na dávku a její výši rozhoduje příslušná OSSZ. Ze zákona je lhůta pro zpracování (výplatu) dávky do jednoho měsíce od data, kdy OSSZ obdrží všechny potřebné doklady. Délka vyřízení tedy závisí na tom, zda jsou předané podklady kompletní a správně vyplněné.

Písemné oznámení o druhu vyplácené dávky, její denní výši, výši denního vyměřovacího základu a době, za kterou byla dávka vyplacena, OSSZ zašle žadateli současně s výplatou dávky. Oznámení se uvádí formou sdělení příjemci na výpisu z účtu nebo formou sdělení na poštovní poukázce (tzv. zpráva pro příjemce). V případě, že oznámení bude delší, než je povolený počet znaků ve zprávě pro příjemce, zašle OSSZ písemné oznámení formou dopisu (jde o vydání oznámení v tzv. zkráceném řízení).

Pokud nebyly podmínky pro nárok na dávku splněny, je žadateli zasláno rozhodnutí o zamítnutí, v jehož odůvodnění jsou důvody zamítnutí specifikovány.

1.4 Výpočet a výše dávky

Výše peněžité pomoci v mateřství činí 70 % redukováného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. Denní vyměřovací základ se zpravidla zjišťuje z příjmu za 12 kalendářních měsíců před nástupem na dávku (vždy se váže k aktuálnímu pojištění – zaměstnání, z něhož se nárok na dávku uplatňuje). U OSVČ se vychází z úhrnu měsíčních základů pojistného v rozhodném období před nástupem na dávku.

Denní vyměřovací základ se u PPM zjistí tak, že se započitatelný příjem (tj. veškerý příjem podléhající odvodu pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti; nejčastěji se bude jednat o úhrn hrubé mzdy za kalendářní měsíce) zúčtovaný v rozhodném období (zpravidla období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém zaměstnankyně nastoupila na mateřskou dovolenou) dělí počtem „započitatelných“ kalendářních dnů připadajících na toto rozhodné období. Z těchto dnů se vylučují např. dny pobírání dávek nemocenského pojištění (nemocenské, PPM, otcovská, ošetřovné, dlouhodobé ošetřovné) nebo neplaceného volna.

U OSVČ se sečtou měsíční vyměřovací základy stanovené zaplacením pojistného na nemocenské pojištění (v zákonem stanovených limitech) v rozhodném období 12 kalendářních měsíců a vydělí se počtem kalendářních dnů připadajících na toto

období. Z těchto dnů se však vyloučí dny připadající na měsíce, ve kterých OSVČ nebyla účastna nemocenského pojištění nebo za které nebyla povinna platit pojistné na nemocenské pojištění.

Takto stanovený denní vyměřovací základ podléhá redukcí. Ta se u PPM provede tak, že do první redukční hranice se počítá 100 %, z částky nad první redukční hranicí do druhé redukční hranice se počítá 60 %, z částky nad druhou redukční hranicí do třetí redukční hranice se počítá 30 % a k částce nad třetí redukční hranicí se nepřihlíží. Výsledné částky se sečtou a teprve z tohoto součtu se stanovuje procentní výše dávky. Výši redukčních hranic platnou od 1. 1. kalendářního roku vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí ve Sbírce zákonů sdělením. Redukční hranice od 1. 1. 2021 činí:

1. redukční hranice	1 182 Kč
2. redukční hranice	1 773 Kč
3. redukční hranice	3 545 Kč

Orientační výši dávky vám také spočítá [kalkulačka MPSV](#).

1.5 Výplata dávky

Peněžitou pomoc v mateřství může matka začít pobírat 8–6 týdnů před očekávaným dnem porodu s tím, že tento termín si v tomto rozmezí určí sama. Tento termín je zároveň dnem nástupu na mateřskou dovolenou. Pokud nenastoupí nebo si neurčí takový den nástupu, počítá se za něj první den šestého týdne před očekávaným dnem porodu. V případě, že by žena chtěla pracovat až do dne porodu, měla by vědět, že může. Podpůrčí doba se jí však počítá ode dne nástupu (tedy se neposouvá) a za dny, ve kterých pracuje, nemá na dávku nárok (za ně jí náleží mzda nebo plat).

Příklad

Lékař mi určil termín porodu na 3. 6. Počátek šestého týdne před očekávaným dnem porodu mi připadl na 22. 4. Jelikož jsem se cítila dobře, rozhodla jsem se zůstat v zaměstnání o 2 týdny déle. Jak je to s nárokem na peněžitou pomoc v mateřství?

Jestliže počátek šestého týdne před očekávaným dnem porodu připadl na den 22. 4. a vy jste si určila nástup na peněžitou pomoc v mateřství na den pozdější, např. 6. 5., podpůrčí doba, která činí 28 týdnů (37 týdnů při porodu dvou a více dětí), začíná nástupem na peněžitou pomoc v mateřství, tzn. již dne 22. 4. K tomuto dni se také stanoví výše dávky, která však bude poskytována od skutečného nástupu

na mateřskou dovolenou, tj. od 6. 5., a náleží do vyčerpání podpůrčí doby, tedy do 3. 11. (kdy uplyne doba 28 týdnů podpůrčí doby počítané od 22. 4.).

Po uplynutí doby poskytování peněžité pomoci v mateřství je vyplácení dávky ukončeno. Při její poslední výplatě je na složenke (pokud dávka chodí poštou) či ve zprávě pro příjemce (při bankovním převodu dávky) uvedena informace: zánik nároku na dávku dne xx. xx. yyyy. Je důležité vědět, že matka/otec si pak může požádat o navazující dávku státní sociální podpory – o rodičovský příspěvek, o němž píšeme výše.

ČSSZ vyplácí dávky nemocenského pojištění zpětně. Způsob výplaty si určuje příjemce dávky. Výplata se provádí na bankovní účet nebo složenkou na adresu bydliště, podle toho, co je vyplněno v žádosti. V případě hotovostní výplaty hradí pojištěnec náklady na doručení. Do zahraničí se dávky nemocenského pojištění vyplácejí pouze na účet příjemce u peněžního ústavu, a to na jeho náklady.

1.6 Povinnosti příjemce dávky

Oprávněný příjemce dávky je povinen hlásit všechny skutečnosti rozhodné pro vznik, zánik, trvání nebo změnu nároku na dávku, a to bez zbytečného odkladu. Při změně čísla účtu, na který jsou dávky nemocenského pojištění vypláceny, je třeba změnu písemně nebo osobně oznámit příslušné OSSZ. Také změnu adresy pro výplatu nemocenských dávek složenkou je nutné OSSZ neprodleně oznámit.

1.7 Nesouhlas s vydaným rozhodnutím a opravné prostředky

Při nesouhlasu se zasláným oznámením lze podat písemnou žádost příslušné OSSZ ve lhůtě do 30 dnů ode dne výplaty dávky nebo ode dne doručení písemného oznámení o ukončení výplaty dávky. V žádosti je třeba uvést důvody nesouhlasu s výsledkem tohoto řízení a požádat o vydání rozhodnutí o dávce. Proti rozhodnutí lze podat v zákonné lhůtě (do 15 dnů po jeho doručení) odvolání, a to prostřednictvím OSSZ, která rozhodnutí vydala. O odvolání následně rozhoduje regionální pracoviště ČSSZ.

1.8 Studentky a peněžitá pomoc v mateřství

Samotné studium se nepovažuje za pojištěnou činnost. Studentce, pokud by chtěla nastoupit na peněžitou pomoc v mateřství v době studia, z tohoto důvodu nárok na dávku nevznikne. Ode dne porodu mají studentky nárok na rodičovský příspěvek.

Doba studia se však může započítat do doby účasti na pojištění. To v případě, kdy studentka úspěšně školu ukončí a poté nastoupí do zaměstnání, které jí založí účast na pojištění, ale v tomto zaměstnání ještě nesplní podmínku pojištění celých 270 dnů. Pak se pojištěnce do potřebných dnů započte i doba studia – pokud spadá

do 2 let přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství. Žena dokládá tuto dobu studia ověřenou kopií dokladu o jeho ukončení (např. maturitním vysvědčením, diplomem).

Za těchto podmínek se studium dá započítat pro získání doby pojištění pro dávku i muži, který po úspěšně ukončeném studiu navazuje zaměstnáním. Doba studia, která nespadá do 2 let před nástupem do zaměstnání, se však nezapočítává.

Příklad

Dne 25. 6. jsem úspěšně ukončila studium na vysoké škole a 1. 7. nastoupila do zaměstnání na pracovní poměr. Pár dní po nástupu jsem zjistila, že jsem těhotná, a předpokládaný termín porodu mi lékař stanovil na 12. 2. následujícího roku. Budu mít nárok na PPM, i když nemám v zaměstnání potřebnou dobu pojištění 270 kalendářních dnů? Všechny podmínky nároku na dávku by se posuzovaly k šestému týdnu před předpokládaným termínem porodu, tj. k 1. 1. následujícího roku. Podmínku účasti na pojištění za poslední 2 roky před nástupem na PPM splníte, jelikož se do ní započítává i doba studia, které bylo úspěšně ukončeno.

1.9 Nezaměstnaní v evidenci ÚP ČR

Nezaměstnaní nárok na peněžitou pomoc v mateřství nemají, protože nejsou nemocensky pojištěni. Ode dne porodu ale mají nárok na rodičovský příspěvek. Nárok na peněžitou pomoc v mateřství by nezaměstnaným vznikl pouze v tzv. ochranné lhůtě ze skončeného zaměstnání po splnění zákonem stanovených podmínek.

1.10 Zaměstnanci činní na základě dohody o provedení práce nebo v zaměstnání malého rozsahu

V případě dohody o provedení práce je u tohoto typu pracovního vztahu založen nárok na čerpání peněžitě pomoci v mateřství, pokud zúčtovaný měsíční příjem v měsíci nástupu na peněžitou pomoc v mateřství přesahuje částku 10 000 Kč (tím pádem je v tomto měsíci dána účast na nemocenském pojištění) a jsou splněny ostatní podmínky nároku na dávku. Z dohody o provedení práce ale neplatí ochranná lhůta. Pokud je zúčtovaný měsíční příjem v měsíci nástupu maximálně 10 000 Kč, nevznikne nemocenské pojištění a ode dne porodu ženě vzniká nárok pouze na rodičovský příspěvek. Výjimkou je situace, kdy sice v měsíci nástupu na dávku není v dané dohodě o provedení práce účast na pojištění, ale zaměstnankyně nebo zaměstnanec byli z dohody účastní pojištění ve 3 měsících bezprostředně předcházejících. Obdobné principy pak platí, i pokud by šlo o tzv. zaměstnání malého rozsahu, kde je třeba pro účast na pojištění dosáhnout alespoň hranice 3 500 Kč.

1.11 Matka na rodičovské dovolené a nástup na peněžitou pomoc v mateřství s dalším dítětem

Pokud je matka na rodičovské dovolené s prvním dítětem do 4 let jeho věku a stále jí trvá zaměstnání, ze kterého jí vznikl nárok na první peněžitou pomoc v mateřství, vznikne jí nárok na tuto dávku i v souvislosti s dalším těhotenstvím a právní úprava zajišťuje, aby další peněžitá pomoc v mateřství nebyla nižší než ta, která byla vyplácena u prvního dítěte. Nově se proto zjišťuje denní vyměřovací základ (DVZ) pro výpočet dávky, a pokud k nástupu na dávku dojde do 4 let věku předchozího dítěte u stejného zaměstnavatele, porovná se nově zjištěný DVZ s DVZ, který byl použit pro výpočet předchozí PPM. Pro stanovení nové peněžitě pomoci v mateřství se použije vyšší denní vyměřovací základ. V případě, že ženě pracovní poměr skončil během čerpání rodičovské dovolené (např. smlouva na dobu určitou) a nový pracovní poměr ještě nenavázala, není nemocensky pojištěna. Na peněžitou pomoc v mateřství tudíž nedosáhne (pokud jí netrvá ochranná lhůta), ale má nárok na rodičovský příspěvek ode dne porodu mladšího dítěte. Pokud matka získala nový pracovní poměr během rodičovské dovolené s prvním dítětem, musí být pro nárok na peněžitou pomoc v mateřství kromě splnění obecné podmínky (tj. účast na pojištění v době trvání zaměstnání nebo v ochranné lhůtě) splněna i podmínka účasti na nemocenském pojištění po dobu 270 kalendářních dnů v posledních 2 letech před nástupem na dávku.

1.12 Má na peněžitou pomoc v mateřství nárok i otec dítěte?

Kromě prvních 6 týdnů po porodu, kdy peněžitá pomoc v mateřství náleží výhradně matce, má na dávku nárok i otec dítěte nebo manžel ženy, která dítě porodila. Musí však splňovat stejné podmínky pojištění jako žena, která porodila (tj. účast na pojištění v době nástupu na peněžitou pomoc v mateřství a zároveň účast na pojištění po dobu 270 dní v posledních 2 letech před nástupem na dávku). Případná ochranná lhůta je maximálně sedmidenní.

Nejčastěji čerpá otec peněžitou pomoc v mateřství na základě dohody s matkou. Nastoupit na peněžitou pomoc v mateřství místo ženy pak lze na dobu nejméně 7 dní po sobě jdoucích. Dávka se muži poskytuje nejdéle 22 týdnů, popř. 31 týdnů u dvojčat a vícčrat. Do nich se započítává doba, kdy případně pobírala peněžitou pomoc v mateřství matka, kromě zmíněných prvních 6 týdnů po porodu.

Dalšími případy převzetí dítěte do péče je např. úmrtí nebo závažné dlouhodobé onemocnění matky dítěte.

1.13 Možnost přivýdělku, brigády během čerpání peněžité pomoci v mateřství

Pracovat a zároveň pobírat peněžitou pomoc v mateřství lze v případě, že jde o jiné zaměstnání, než ze kterého se tato dávka vyplácí. Pokud by se mělo jednat o přivýdělek u stávajícího zaměstnavatele, musí jít o jinou činnost. Podnikatelky (OSVČ), které uplatňují nárok na PPM z nemocenského pojištění OSVČ, nemusí v době pobírání dávky přerušovat nebo ukončovat činnost. Samostatnou výdělečnou činnost sice nesmí vykonávat osobně, ale mohou ji vykonávat prostřednictvím svých zaměstnanců nebo spolupracujících osob. Např. chod prodejny zajišťují pouze prodavačky apod. Výkon samostatné výdělečné činnosti není nutno přerušovat ani v případě přivýdělku z titulu zaměstnance.

1.14 Nemocenské pojištění se liší od zdravotního pojištění

Je důležité neplést si nemocenské pojištění se zdravotním pojištěním. Jejich účel je totiž odlišný. Nemocenské pojištění slouží k finančnímu zajištění v případě nemoci či mateřství v zásadě pracujícím lidem. Tuto agendu zajišťují v součinnosti se zaměstnavateli okresní správy sociálního zabezpečení (OSSZ). Zdravotní pojištění však slouží k úhradě zdravotní péče, jako je lékařské ošetření, ambulantní či nemocniční léčba, pohotovostní a záchranná služba aj., a je v působnosti zdravotních pojišťoven. Principy zdravotního pojištění jsou jiné než v sociálním pojištění, proto je nutné se na práva a povinnosti s ním související informovat vždy u zdravotní pojišťovny, u které je dotyčný registrován.

2 Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek přichází na řadu poté, co skončí výplata peněžité pomoci v mateřství. V případě, že rodiči nevznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství, rodičovský příspěvek může čerpat ode dne narození dítěte. Rodič, který chce požádat o rodičovský příspěvek, musí doručit žádost včetně potřebných příloh na příslušné pracoviště ÚP ČR podle místa skutečného bydliště (žádost lze podat i na kterékoli jiné pobočce ÚP ČR, tato žádost bude na příslušné pracoviště předána). Dávku vyplácí ÚP ČR. Rodičovský příspěvek lze pobírat vždy jen na nejmladší dítě v rodině.

Během pobírání rodičovského příspěvku může rodič nastoupit do zaměstnání nebo vykonávat samostatnou výdělečnou činnost. Výše výdělku ani počet odpracovaných hodin se nesledují.

2.1 Lhůta pro podání žádosti o rodičovský příspěvek

O dávku lze žádat až 3 měsíce zpětně, ale ne dříve než od data, kdy na ni vznikl nárok – není tedy potřeba s žádostí spěchat.

2.2 Potřebné doklady

Spolu s žádostí musí rodič předložit rodný list dítěte a průkazy totožnosti obou rodičů. [Potvrzení o nároku na dávky \(náhrady\) ovlivňující nárok a výši rodičovského příspěvku \(mpsv.cz\)](#) dokládá pouze rodič, kterému peněžitou pomoc v mateřství vyplácel jiný příslušný orgán nemocenského pojištění, než je okresní správa sociálního zabezpečení (OSSZ). Rodič, kterému byla peněžité pomoci v mateřství vyplácena OSSZ a který chce ke stanovení měsíční výše rodičovského příspěvku využít svůj denní vyměřovací základ (DVZ), potvrzení nedokládá, ÚP ČR má možnost potřebné informace zjistit elektronickou cestou za pomoci služby, která mu poskytuje údaje z databází ČSSZ.

V případě, že chce rodič ke stanovení měsíční výše rodičovského příspěvku využít DVZ druhého rodiče, je třeba k žádosti doložit formulář [Potvrzení o denním vyměřovacím základu ovlivňujícím výši rodičovského příspěvku \(mpsv.cz\)](#). Formulář potvrzuje příslušná OSSZ, a to k datu narození dítěte. K tomuto formuláři je nezbytné na OSSZ doložit potvrzené příjmy druhého rodiče za rozhodné období. Toto potvrzení vydává zaměstnavatel druhého rodiče. Rodičovský příspěvek ÚP ČR vyplácí podle volby žadatele o dávku buď na účet, nebo poštovní poukázkou. Žádost lze podat osobně na příslušné pobočce ÚP ČR podle místa skutečného bydliště, elektronicky se zaručeným elektronickým podpisem či prostřednictvím datové schránky anebo ji poslat doporučeně poštou (v tomto případě je nutný vlastnoruční podpis).

Do žádosti je vždy potřeba uvést i telefonické a e-mailové spojení. Zaměstnanci ÚP ČR tak mohou žadatele v případě nutnosti kontaktovat a předejít možným nesrovnalostem.

2.3 Celodenní péče o dítě jako podmínka

Nárok na rodičovský příspěvek neovlivňuje to, zda rodič pracuje. Podstatné je, že musí rodič, který dávku pobírá, zajistit řádnou a celodenní péči o dítě. V praxi lze dítě svěřit třeba babičce, najmout si chůvu nebo využít předškolních zařízení.

Pokud se rodič rozhodne pro jesle či školku u dítěte mladšího 2 let, pak doba, kterou tam dítě stráví, nesmí přesáhnout 92 hodin měsíčně. Dítě může navštěvovat léčebně rehabilitační zařízení nebo jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro zdravotně postižené předškolní děti v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně. Pro předškolní děti se zdravotním postižením se tato doba prodlužuje na max. 6 hodin denně. Při splnění těchto podmínek může žadatel dále pracovat i na hlavní pracovní poměr či bez omezení podnikat.

2.4 Výše dávky a možnosti volby její výše

Celková výše rodičovského příspěvku činí za celé období, kdy je na jeho výplatu nárok, 300 000 Kč, v případě narození dvojčat či vícčetat pak 450 000 Kč. Dávku je možné pobírat až do vyčerpání celkové částky, nejdéle však do 4 let věku nejmladšího člena rodiny.

Měsíční výše dávky se odvíjí od denního vyměřovacího základu, který stanovila okresní správa sociálního zabezpečení (OSSZ). Ten se používá při stanovení výše mateřské. Proto má každý svou vlastní maximální hranici rodičovského příspěvku. Rodič může měsíčně čerpat částku odpovídající až 70 % třicetinásobku denního vyměřovacího základu, což odpovídá zhruba měsíční výši mateřské, v případě vícčetat pak 1,5násobku uvedeného výpočtu. Vždy se vychází z denního vyměřovacího základu, který je doložen ÚP ČR. Jsou-li doloženy denní vyměřovací základy obou rodičů, vychází se z toho, který je vyšší.

Pokud ale rodič mateřskou nepobíral nebo není možné jemu ani druhému rodiči denní vyměřovací základ stanovit nebo je 70 % třicetinásobku nižších než 10 000 Kč (např. v případě studentů a OSVČ, pokud z jejich výdělků nebylo odváděno pojistné na nemocenské pojištění, či uchazečů o zaměstnání), činí měsíční maximum 10 000 Kč, v případě vícčetat 15 000 Kč.

Měsíční výši je možné měnit tak, jak rodič potřebuje. Jestliže chce příspěvek vyčerpat rychleji, protože například plánuje dřívější návrat do práce, může si ji zvýšit. Pokud naopak dospěje k rozhodnutí, že je třeba být doma s dítětem déle, může si měsíční částku snížit. O změnu výše měsíční částky rodičovského příspěvku je možné požádat příslušné kontaktní pracoviště ÚP ČR, avšak vždy jen jedenkrát za 3 měsíce. Nová měsíční částka však nemůže být vyšší než ta maximální, kterou lze stanovit podle denního vyměřovacího základu rodiče. Pro změnu volby měsíční výše rodičovského příspěvku slouží formulář [Volba výše rodičovského příspěvku](#). Formulář se podává na tom kontaktním pracovišti ÚP ČR, které dávku vyplácí.

2.5 Narození dalšího dítěte

Pokud bude žena nastupovat na druhou mateřskou dříve, než dočerpá rodičovský příspěvek, a nestačila by tedy vyčerpat celých 300 000 Kč (450 000 Kč u dvojčat a víceročet) rodičovského příspěvku, má možnost si již v době těhotenství změnit výši čerpané částky a vybrat tak „rychleji“ celý obnos v rámci rodičovského příspěvku na základě doloženého denního vyměřovacího základu (DVZ).

V případě, že rodič část rodičovského příspěvku na starší dítě nestihne vyčerpat z důvodu narození dalšího (nejmladšího) dítěte do rodiny, má nárok na jednorázovou výplatu této částky. Podmínkou je, že alespoň jednomu z rodičů lze k datu narození dalšího (nejmladšího) dítěte stanovit denní vyměřovací základ nebo že je některý z rodičů k tomuto datu osobou, která se pro účely důchodového pojištění považuje za osobu samostatně výdělečně činnou.

Rodič po narození nejmladšího dítěte musí na příslušný Úřad práce ČR ohlásit skutečnost, že došlo k narození dalšího (nejmladšího) dítěte do rodiny. Na základě toho a podmínek uvedených v předchozím odstavci je realizována jednorázová výplata nevyčerpané částky rodičovského příspěvku na starší dítě.

2.6 Rodičovský příspěvek v případě pěstounské péče

Nárok na rodičovský příspěvek vzniká od data nabytí vykonatelnosti rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do pěstounské péče, o svěřeni dítěte do předpěstounské péče zájemci o pěstounskou péči, o jmenování fyzické osoby poručníkem dítěte nebo o svěřeni dítěte do péče jiné osoby. Je-li dítě svěřeno rozhodnutím soudu do pěstounské péče na přechodnou dobu, nárok na RP nevznikne.

2.7 Rodičovský příspěvek v případě adopce

Nárok na rodičovský příspěvek vzniká od data nabytí právní moci rozhodnutí soudu

o osvojení dítěte, předání dítěte do péče budoucího osvojitele a předání dítěte osvojiteli do péče před osvojením.

2.8 Rodičovský příspěvek a cizinci / občané EU

Cizinci kromě zemí EU musí pro nárok na rodičovský příspěvek splňovat stejné zákonem stanovené podmínky jako občané ČR. Podmínka trvalého pobytu je u těchto občanů splněna po uplynutí doby 365 dní ode dne hlášení na území ČR, popř. dříve, pokud disponují specifickými pobytovými oprávněními (např. tzv. modrou kartou). Občané EU podléhají nařízením EU č. 883/2004 a 987/2009. V praxi to tedy znamená, že dávku jim vyplácí ta členská země, ve které jsou ekonomicky aktivní, resp. kam odvádějí sociální pojištění. Pro určení kompetentního státu k výplatě se posuzuje situace celé rodiny. Rozhodujícím kritériem je výtěžná činnost obou rodičů, popř. bydliště rodiny.

3 Otcovská

Otcovská je dávka nemocenského pojištění, jejímž cílem je finančně zabezpečit ekonomicky aktivní občany (otce či pojištěnce nebo pojištěnky, kteří převzali dítě do péče nahrazující péči rodičů), kteří zůstávají krátce po porodu doma, aby pečovali o novorozené dítě a matku. Má tedy přispět k posílení vazby mezi dítětem a jeho oběma rodiči v prvních týdnech života dítěte.

3.1 Podmínky nároku

Základní podmínkou nároku na otcovskou je účast na nemocenském pojištění v době nástupu na tuto dávku (tj. z příjmu ze zaměstnání je odváděno pojistné na sociální zabezpečení). U osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) musí být pro nárok na otcovskou splněna podmínka dobrovolné účasti na nemocenském pojištění OSVČ aspoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházejících dni nástupu na otcovskou.

Další podmínkou je, že otec dítěte musí být zapsán v jeho rodném listě. Rodiče přitom nemusí být sezdání.

Kromě otců může mít nárok na otcovskou také pojištěnec (muž či žena) pečující o dítě, které převzal do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, pokud dítě ke dni převzetí do péče nedosáhlo 7 let věku.

Otcovská náleží jen tehdy, nastal-li nástup na otcovskou v období 6 týdnů ode dne narození dítěte nebo jeho převzetí do péče. Den nástupu si určí každý sám podle potřeby. Od 1. 1. 2022 je možné nastoupit i později, pokud by narozené dítě bylo v uvedených 6 týdnech hospitalizováno ze zdravotních důvodů na straně dítěte nebo matky (pro účely dávky to potvrdí lékař příslušného zařízení). Nástup bude možný po ukončení pobytu v nemocnici, období pro nástup se prodlouží o dny hospitalizace spadající do uvedených 6 týdnů.

3.2 Podání žádosti

Žádost o dávku podává:

- zaměstnanec (zaměstnankyně) před nástupem na čerpání dávky u svého zaměstnavatele (ten ji předá po skončení podpůrčí doby příslušné OSSZ), současně s tím je nutné požádat zaměstnavatele o rodičovskou dovolenou (tedy uvolnění z práce se řeší samostatně na základě zákoníku práce),
- OSVČ u příslušné OSSZ, u které je registrována, po skončení sedmidenní péče (přesněji podpůrčí doby).

Žádost o dávku se podává na předepsaném tiskopisu [Žádost o dávku otcovské poporodní péče \(otcovskou\)](#), který je k dispozici na ePortálu ČSSZ a rovněž i na kterémkoliv OSSZ.

3.3 Potřebné doklady a tiskopisy

- Žadatel zaměstnanec vyplní údaje ke své osobě a odešle/předá tiskopis svému zaměstnavateli (ten vyplní další potřebné údaje a po skončení podpůrcí doby, tj. po uplynutí 7 dnů, odešle vyplněný tiskopis společně s tiskopisem [Příloha k žádosti o dávku nemocenského pojištění](#) příslušné OSSZ).
- Žadatel OSVČ vyplní údaje ke své osobě a žádost o dávku uplatní po uplynutí podpůrcí doby přímo u OSSZ, u které je registrován.
- Pokud se dítě narodilo v zahraničí, je nutné k žádosti přiložit doklad prokazující otcovství (např. rodný list dítěte).

Při převzetí dítěte do péče na základě rozhodnutí příslušného orgánu se k žádosti přiloží rozhodnutí soudu o svěřeni dítěte do péče.

3.4 Řízení o nároku, lhůty a vydání rozhodnutí

V kompetenci příslušné OSSZ je rozhodnout o nároku na dávku a její výši. Ze zákona je lhůta pro zpracování (výplatu) dávky do 1 měsíce od data, kdy OSSZ obdrží doklady potřebné k její výplatě. Délka vyřízení závisí na tom, zda jsou předané podklady kompletní a správně vyplněné.

Písemné oznámení o druhu vyplácené dávky, její denní výši, výši denního vyměřovacího základu a době, za kterou byla dávka vyplacena, se zasílá současně s výplatou dávky. Oznámení se uvádí formou sdělení příjemci na výpisu z účtu nebo formou sdělení na poštovní poukázce (tzv. zpráva pro příjemce). V případě, že oznámení bude delší, než je povolený počet znaků ve zprávě pro příjemce, zašle OSSZ písemné oznámení formou dopisu (jde o vydání oznámení v tzv. zkráceném řízení).

Pokud nebyly podmínky pro nárok na dávku splněny, je žadateli zasláno rozhodnutí o zamítnutí, v jehož odůvodnění jsou důvody zamítnutí specifikovány.

3.5 Výpočet a výše dávky

Výše otcovské činí 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den. Denní vyměřovací základ se zpravidla zjišťuje z příjmu za 12 kalendářních měsíců před nástupem na dávku. U OSVČ se vychází z úhrnu měsíčních základů pojistného v rozhodném období před nástupem na dávku. Průměrný denní příjem se upravuje (redukuje) pomocí tří redukčních hranic.

Orientační výši dávky vám také spočítá [kalkulačka MPSV](#).

3.6 Výplata dávky

Dávka se poskytuje maximálně 1 týden, tj. 7 kalendářních dnů po sobě jdoucích ode dne nástupu na tuto dávku. Od 1. 1. 2022 je doba poskytování dávky prodloužena na 2 týdny.

ČSSZ vyplácí dávky nemocenského pojištění zpětně. Způsob výplaty si určuje příjemce dávky. Výplata se provádí na bankovní účet nebo složenkou na adresu bydliště. Výplata složenkou je zpoplatněna. V případě hotovostní výplaty hradí pojištěnec náklady na doručení. Do zahraničí se dávky nemocenského pojištění vyplácejí pouze na účet příjemce u peněžního ústavu, a to na jeho náklady.

3.7 Povinnosti

Oprávněný příjemce dávky je povinen hlásit všechny skutečnosti rozhodné pro vznik, zánik, trvání nebo změnu nároku na dávku, a to bez zbytečného odkladu.

Při změně čísla účtu, na který jsou dávky nemocenského pojištění vypláceny, je třeba změnu písemně nebo osobně oznámit příslušné OSSZ. Také změnu adresy pro výplatu nemocenských dávek složenkou je nutné OSSZ neprodleně oznámit.

3.8 Nesouhlas s rozhodnutím a opravné prostředky

Při nesouhlasu se zasláným oznámením lze podat písemnou žádost příslušné OSSZ ve lhůtě do 30 dnů ode dne výplaty dávky nebo ode dne doručení písemného oznámení o ukončení výplaty dávky. V žádosti je třeba uvést důvody nesouhlasu s výsledkem tohoto řízení a požádat o vydání rozhodnutí o dávce. Proti rozhodnutí lze podat v zákonné lhůtě (do 15 dnů po jeho doručení) odvolání, a to prostřednictvím OSSZ, která rozhodnutí vydala. O odvolání následně rozhoduje regionální pracoviště ČSSZ.

Pokud občan nesouhlasí s rozhodnutím o nároku na dávku nebo její výši, o jejím snížení nebo odnětí, o zastavení její výplaty, rozhoduje o jeho podání příslušná OSSZ. Proti tomuto rozhodnutí je možno podat odvolání do 15 dnů od jeho doručení. Odvolání se podává prostřednictvím OSSZ, která rozhodnutí vydala. O odvolání následně rozhoduje regionální pracoviště ČSSZ.

O odvolání ČSSZ rozhoduje ve lhůtách podle správního řádu. Pokud pojištěnec nesouhlasí s výsledkem odvolacího řízení, má možnost podat u příslušného soudu správní žalobu.

3.9 Doplnující informace k otcovské

- Výplatu dávky nelze přerušovat, nelze ji čerpat po jednotlivých dnech. Otcovská náleží jen jednou, a to i v případech, kdy rodič pečuje o dvojčata či víceročata.
- Nárok na dávku nevznikne, jestliže k nástupu na otcovskou dojde až po zániku pojištění, u otcovské neplatí ochranná lhůta.
- Nárok na otcovskou nemají studenti (studenti nejsou účastni nemocenského pojištění) ani osoby vedené v evidenci úřadu práce.
- Otcovská se dále nevyplácí za dny pracovního klidu, pokud pojištěnci nevznikl nárok na výplatu otcovské alespoň za 1 kalendářní den, který měl být pro něho pracovním dnem.
- Zaměstnancům, kteří jsou zaměstnáni na základě dohody o provedení práce a jejichž měsíční zúčtováný příjem je maximálně 10 000 Kč včetně, nevzniká účast na nemocenském pojištění, tedy ani nárok na otcovskou.
- Pokud je dítě umístěno v zařízení poskytujícím nepřetržitou péči o děti z jiných než zdravotních důvodů na straně dítěte nebo matky, podpůrná doba u otcovské končí dnem umístění dítěte do zařízení.

Příklady

Dne 15. 2. jsme s manželkou převzali čtyřleté dítě do pěstounské péče. Může manželka pobírat otcovskou?

Ano. V případě převzetí dítěte do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, pokud dítě ke dni převzetí do této péče nedosáhlo 7 let věku, může žádat dávku i žena, která je ke dni převzetí dítěte do péče účastna pojištění.

Dne 5. 2. se mi narodila dcera. Na otcovskou jsem nastoupil 15. 2. V zaměstnání jsem měl naposled naplánovanou směnu 14. 2. a poté až 22. 2. Mám nárok na otcovskou?

Otcovská se nevyplácí za dny pracovního klidu, pokud pojištěnci nevznikl nárok na výplatu otcovské alespoň za 1 kalendářní den, který měl být pro něho pracovním dnem. Pokud tedy v týdnu, kdy plánujete být s dítětem doma, nemáte plánovanu ani jednu směnu nebo pracovní den, nárok na dávku nevznikne.

Syn se narodil 1. 3. a mně skončil pracovní poměr 28. 2. Vznikne mi nárok na otcovskou?

Nárok v tomto případě nevzniká, protože v den nástupu na otcovskou nejste účasten nemocenského pojištění, tj. netrvá vám zaměstnání. Žádná ochranná lhůta není stanovena.

4 Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství je dávka poskytovaná ženám, které byly kvůli těhotenství či mateřství (do 9. měsíce po porodu) převedeny na jinou práci a v souvislosti s tímto převedením došlo k poklesu jejich započitatelného příjmu. Pokud by došlo k poklesu příjmu z vlastní vůle, např. tak, že si zaměstnankyně sama sníží pracovní úvazek, pak se nejedná o situaci, kdy by zaměstnankyni byla tato dávka poskytována.

4.1 Podmínky nároku

Základní podmínkou nároku na tuto dávku je dočasné převedení těhotné zaměstnankyně na jinou práci z důvodu, že práce, kterou dosud vykonávala, je těhotným ženám zakázána nebo podle ošetřujícího lékaře taková práce ohrožuje její těhotenství. Dále jsou chráněny ženy, které jsou do konce 9. měsíce po porodu převedeny na jinou práci, a zaměstnankyně, které kojí, a jsou proto převedeny na jinou práci (v tomto případě i po uplynutí 9. měsíce po porodu).

Aby mohla být dávka vyplácena, je další podmínkou účast zaměstnankyně na nemocenském pojištění, tj. např. trvání zaměstnání, které založilo účast na pojištění v době nástupu na tuto dávku (z příjmu ze zaměstnání je odváděno pojistné na sociální zabezpečení).

4.2 Podání žádosti

Žádost o dávku na předepsaném tiskopisu, který ženě vystaví její ošetřující lékař, podává zaměstnankyně u svého zaměstnavatele (ten ji následně předá příslušné OSSZ).

4.3 Potřebné doklady a tiskopisy

Pro nárok na tuto dávku je nutný tiskopis [Žádost o vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství](#). Ten ženě vydá ošetřující lékař nebo gynekolog, v jehož péči je po dobu těhotenství a mateřství. Zaměstnankyně tiskopis vyplní v části D a po převedení na jinou činnost jej předá svému zaměstnavateli. Zaměstnavatel poté každý měsíc, po který trvá převedení zaměstnankyně, zasílá na příslušnou OSSZ tiskopis [Potvrzení pro účely výplaty vyrovňovacího příspěvku v těhotenství a mateřství](#).

4.4 Řízení o nároku, lhůty a vydání rozhodnutí

V kompetenci příslušné OSSZ je rozhodnout o nároku na dávku a její výši. Ze zákona

je lhůta pro zpracování (výplatu) dávky do 1 měsíce od data, kdy OSSZ obdrží doklady potřebné k její výplatě. Délka vyřízení závisí na tom, zda jsou předané podklady kompletní a správně vyplněné.

Písemné oznámení o druhu vyplácené dávky, její denní výši, výši denního vyměřovacího základu a době, za kterou byla dávka vyplacena, se zasílá současně s výplatou dávky. Oznámení se uvádí formou sdělení příjemci na výpisu z účtu nebo formou sdělení na poštovní poukázce (tzv. zpráva pro příjemce). V případě, že oznámení bude delší, než je povolený počet znaků ve zprávě pro příjemce, zašle OSSZ písemné oznámení formou dopisu (jde o vydání oznámení v tzv. zkráceném řízení).

Pokud nebyly podmínky pro nárok na dávku splněny, je žadateli zasláno rozhodnutí o zamítnutí, v jehož odůvodnění jsou důvody zamítnutí specifikovány.

4.5 Výpočet a výše dávky

Výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství je rozdílem mezi redukováným denním vyměřovacím základem pro účely zákona o nemocenském pojištění zjištěným ke dni převedení zaměstnankyně a průměrem jejich započitatelných příjmů připadajících na jeden kalendářní den po převedení.

Orientační výši dávky vám také spočítá [kalkulačka MPSV](#).

4.6 Výplata dávky

Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství se poskytuje za kalendářní dny, v nichž trvalo převedení na jinou práci, nejdéle do začátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu. Po porodu se vyrovnávací příspěvek ženě poskytuje do konce 9. měsíce. U žen, které kojí, se pak tato dávka poskytuje po celou dobu kojení (jsou-li kvůli tomu převedeny na jinou práci).

ČSSZ vyplácí dávky nemocenského pojištění zpětně. Způsob výplaty si určuje příjemce dávky. Výplata se provádí na bankovní účet nebo složenkou na adresu bydliště. Výplata složenkou je zpoplatněna. V případě hotovostní výplaty hradí pojištěnec náklady na doručení. Do zahraničí se dávky nemocenského pojištění vyplácejí pouze na účet příjemce u peněžního ústavu, a to na jeho náklady.

4.7 Povinnosti

Oprávněný příjemce dávky je povinen hlásit všechny skutečnosti rozhodné pro vznik, zánik, trvání nebo změnu nároku na dávku, a to bez zbytečného odkladu.

Při změně čísla účtu, na který jsou dávky nemocenského pojištění vypláceny, je třeba změnu písemně nebo osobně oznámit příslušné OSSZ. Také změnu adresy pro výplatu nemocenských dávek složenkou je nutné OSSZ neprodleně oznámit.

4.8 Nesouhlas s rozhodnutím a opravné prostředky

Při nesouhlasu se zasláným oznámením lze podat písemnou žádost příslušné OSSZ ve lhůtě do 30 dnů ode dne výplaty dávky nebo ode dne doručení písemného oznámení o ukončení výplaty dávky. V žádosti je třeba uvést důvody nesouhlasu s výsledkem tohoto řízení a požádat o vydání rozhodnutí o dávce. Proti rozhodnutí lze podat v zákonné lhůtě (do 15 dnů po jeho doručení) odvolání, a to prostřednictvím OSSZ, která rozhodnutí vydala. O odvolání následně rozhoduje regionální pracoviště ČSSZ.

Některé skupiny zaměstnankyň nemají vzhledem k charakteru vykonávané činnosti na vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství nárok (např. zaměstnankyně účastné pojištění ze zaměstnání malého rozsahu, zaměstnané na základě dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce či členky kolektivních orgánů právnické osoby, OSVČ).

5 Další dávky vyplácené ÚP ČR

Další dávky, které ÚP ČR vyplácí v souvislosti s rodičovstvím, avšak nárok na ně může vzniknout za splnění konkrétních podmínek:

- 1. Porodné** – jedná se o jednorázovou dávku, na niž vzniká nárok dnem narození prvního nebo druhého dítěte nebo převzetím dítěte do 1 roku věku do trvalé péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, avšak za předpokladu, že rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,70. Více se dozvíte na www.uradprace.cz/web/cz/porodne1.
- 2. Přídavek na dítě** – jde o dávku určenou rodinám s nezaopatřenými dětmi. Jejím cílem je pomoci rodinám, které prokazatelně potřebují pokrýt náklady spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí. Nárok na dávku má nezaopatřené dítě, pokud rozhodný příjem domácnosti nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 3,40. Přídavek na dítě vyplácí ÚP ČR rodiči nebo osobě, která má dítě v přímém zaopatření, v případě zletilého nezaopatřeného dítěte náleží přídavek tomuto dítěti. Více se dozvíte na www.uradprace.cz/web/cz/pridavek-na-dite1.
- 3. Příspěvek na bydlení** – jedná se o dávku, kterou stát přispívá na náklady na bydlení rodinám i jednotlivcům. Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu, pokud náklady na bydlení překračují 30 % (v Praze 35 %) rozhodného příjmu rodiny a zároveň těchto 30 % (35 %) rozhodného příjmu není vyšší částka než normativní náklady na bydlení příslušné podle velikosti rodiny a velikosti obce, v níž se byt nachází. Více se dozvíte na www.uradprace.cz/web/cz/prispevek-na-bydleni1.
- 4. Náhradní výživné** – jedná se o sociální dávku poskytovanou nezaopatřenému dítěti, kterému není povinnou osobou hrazeno stanovené výživné nebo je hrazeno částečně. Podmínkou nároku na tuto dávku je probíhající exekuční řízení nebo řízení o soudním výkonu rozhodnutí a splnění podmínky bydliště na území České republiky. Náhradní výživné je poskytováno ve výši rozdílu měsíční dávky výživného určeného v rozsudku soudu nebo soudem schválené dohodě o výživném a částečného plnění výživného v příslušném měsíci. Maximální výše náhradního výživného je však 3 000 Kč měsíčně. Příjmy rodiče nejsou u této dávky sledovány. Více se dozvíte na www.uradprace.cz/web/cz/nahradni-vyzivne1 a www.uradprace.cz/web/cz/nahradni-vyzivne.

Závěrem

Aby Česká správa sociálního zabezpečení a Úřad práce ČR lidem ještě více zjednodušily proces vyplňování žádostí, postupně zveřejňují přehledné publikace a letáky na svých webových stránkách (www.cssz.cz/web/cz/informacni-materialy a www.uradprace.cz/web/cz/prakticke-rady-informacni-letaky-vidia). Na webových stránkách a FB Úřadu práce ČR jsou pak dostupná i návodná videa týkající se oblasti dávek, kterou ÚP ČR spravuje (www.uradprace.cz/web/cz/prakticke-rady-informacni-letaky-vidia, www.facebook.com/uradprace.cz). Lidé se tak dozvědí, jak vyplnit konkrétní žádost o dávku a také jaké jsou základní podmínky pro získání nároku na konkrétní dávku nebo kde najdou potřebné informace. Na webových stránkách ČSSZ i ÚP ČR mohou zájemci využít i služeb virtuálního asistenta. Tzv. chatbot komunikuje s lidmi na základě nejčastějších otázek z oblasti nemocenského pojištění a nepojistných sociálních dávek i zaměstnanosti.

Podmínky nároku na dávky nemocenského pojištění stanoví zákon o nemocenském pojištění (č. 187/2006 Sb.).

Podmínky nároku na dávky státní sociální podpory stanoví zákon o státní sociální podpoře (č. 117/1995 Sb.).

Pojištění příslušníků Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, Celní správy České republiky, Vězeňské služby České republiky, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace, vojáků z povolání a vojáků v záloze ve výkonu vojenské činné služby provádí jejich nadřízené orgány. Pouze v případě, že jsou civilními zaměstnanci, je pro ně v nemocenském pojištění příslušná správa sociálního zabezpečení, kde jsou svým zaměstnavatelem přihlášení. O výše zmíněných dávkách pak rozhoduje tato okresní správa.

KONTAKTY

Webové stránky

www.cssz.cz

www.uradprace.cz

Call centra

Odbornou pomoc a informace vztahující se ke konkrétní situaci občana poskytnou odborníci z [OSSZ v místě jeho bydliště](#) a [call centra ČSSZ](#) na telefonním čísle **800 050 248**. Jestliže řešíte již vyplácenou dávku či podanou žádost o dávku, je potřeba se obrátit na OSSZ podle sídla vašeho zaměstnavatele.

Call centra České správy sociálního zabezpečení fungují ve všední dny a jsou zcela **bezplatná**. Úřední doba call center ČSSZ:

pondělí a středa	8:00–17:00 h
úterý a čtvrtek	8:00–15:30 h
pátek	8:00–12:00 h

Klientům volajícím ze **zahraničí** je k dispozici telefonní číslo **+420 257 066 077**. Hovor z pevné nebo mobilní sítě na uvedené telefonní číslo je volajícím účtován podle tarifu a platného ceníku jeho operátora. Upozorňujeme, že i v případě volání na území ČR z telefonního čísla registrovaného u zahraničního operátora na bezplatnou linku 800 050 248 může být hovor zpoplatněn, případně nemusí být číslo dostupné. Poplatek se v tomto případě řídí pravidly danými smlouvou s roamingovým partnerem (telefonním operátorem) v ČR.

V případě dotazů z oblasti agendy Úřadu práce ČR klientům poradí zaměstnanci [call centra ÚP ČR](#) (bezplatná telefonní linka **800 779 900**, e-mail: callcentrum@uradprace.cz, rodicak@uradprace.cz).

Call centrum Úřadu práce ČR funguje ve všední dny a je zcela **bezplatné**. Úřední doba call centra ÚP ČR:

pondělí a středa	8:00–17:00 h
úterý a čtvrtek	8:00–15:00 h
pátek	8:00–13:00 h

ePortál ČSSZ

ePortál ČSSZ (eportal.cssz.cz) nabízí klientům online služby, díky nimž mohou rychleji a snadněji komunikovat s Českou správou sociálního zabezpečení a okresními správami sociálního zabezpečení. Pomocí této online samoobsluhy získají klienti nejen rozšířený přístup ke službám ČSSZ, ale zároveň ušetří svůj čas a sníží administrativní zátěž při vyřizování potřebných dokumentů.

Abyste mohli využívat služeb ePortálu ČSSZ, není nutná samostatná registrace. Pro přihlášení a přístup k online službám ePortálu ČSSZ můžete použít identifikaci buď prostřednictvím autentizační služby Portálu veřejné správy, tj. přístupového rozhraní Informačního systému datových schránek, nebo přes Národní identitní autoritu, tzv. NIA, prostřednictvím portálu eIdentita.cz. Tyto ověřené možnosti přihlášení zaručují, že jsou konkrétní osobě poskytnuty výhradně údaje, které se jí týkají.

Pracoviště ČSSZ a ÚP ČR

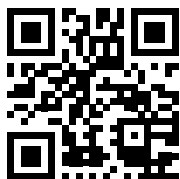
Úřední hodiny a kontakty na všechna pracoviště ČSSZ najdete na www.cssz.cz v sekci Kontakty. Pro návštěvu ČSSZ je možné si online sjednat termín na objednani.cssz.cz.

Úřední hodiny a kontakty na všechna pracoviště ÚP ČR najdete na www.uradprace.cz v sekci Kontakty. Pro návštěvu je možné si online sjednat termín na online.uradprace.cz, případně na www.uradprace.cz/krajske-pobocky.

Použité zkratky

ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
OSSZ	okresní správa sociálního zabezpečení
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
PPM	peněžitá pomoc v mateřství
DVZ	denní vyměřovací základ
ÚP ČR	Úřad práce ČR
RP	rodičovský příspěvek
EU	Evropská unie

www.cssz.cz

eportal.cssz.cz

www.uradprace.cz

www.cssz.cz
www.uradprace.cz